

Konstitutionsutskottet

Ink 2012 -01- 31

Dnr 050-1228-2011/12

Stockholm 2012-01-30

**Begäran om granskning av socialdepartementets efterlevnad av att
s.k. vertikal integration inte uppkommer i apoteksbranschen.**

Enligt lagen om handel med läkemedel 2 kap. 5 § får tillstånd att driva handel med läkemedel till konsument inte beviljas den som bedriver yrkesmässig tillverkning av läkemedel eller som utövar ett bestämmande inflytande över en person som gör så. Detta förhållande kallas för vertikal integration. I utredningen (SOU 2008:4) som föregick lagstiftningen räknas ett antal skäl till varför detta är olämpligt upp. Bland annat pekades på uppenbara risker för att konkurrensen begränsas och att kostnaderna för samhället, d.v.s. skattebetalarna ökar när en och samma tillåts ha ett avgörande inflytande över både tillverkning och försäljning.

När delar av Apoteket AB såldes skedde detta delvis till apotekskedjan Medstop vars 62 apotek ägs till 100 % av riskkapitalbolaget Segulah IV.

Segulah äger också till 100 % Clean Chemical AB som enligt sin hemsida tillverkar sju olika läkemedel.

Här föreligger alltså ett fall där samma ägare både tillverkar och försäljer läkemedel, ett förhållande som kan strida mot lagen om handel med läkemedel. Om så är fallet är givetvis ett avgörande som måste fattas i härför avsedd domstol. Det krav som man kan ställa på regeringen och i förlängningen Apoteket Omstrukturering AB, som ansvarade för försäljningen av de statliga apoteken, är att man i försäljningsprocessen undviker att skapa situationer där rättsläget kan vara oklart. Om det ovan beskrivna förhållandet av domstol skulle befinnas strida mot gällande lagstiftning kan det i förlängningen leda till bland annat skadeståndskrav mot staten.

Enligt uppgifter i Svenska Dagbladet den 15 november 2011 gjorde Apoteket Omstrukturering AB inte någon kontroll bakåt av ägarleden i samband med försäljningen.

Försäljningen av apoteken var en unik process. Så här beskrev ansvarig minister processen i samband med svaret på en skriftlig fråga:

”Apoteket AB var fram till i juli 2008 ett av staten direktägt bolag. Fram till dess lämnade regeringen, genom Socialdepartementet, Apoteket AB de ägardirektiv som skulle gälla i förhållande till bolaget. (...) I juli 2008 inrättades Apoteket Omstrukturering AB (OAB) som ett moderbolag till Apoteket AB. OAB ansvarar därigenom för den direkta styrningen av Apoteket AB. OAB:s huvuduppgift är att leda och övervaka de processer som är nödvändiga för att omstrukturera Apoteket AB i samband med omregleringen av den svenska apoteksmarknaden. Statens styrning gentemot OAB sker genom ägardirektiv och dialog med

bolaget. (...) Enligt statens ägardirektiv till OAB ska bolaget bland annat säkerställa att konkurrensneutralitet och bästa möjliga förutsättningar för en avyttring upprätthålls i perioden fram till att övertagande av apotek och övriga verksamheter är genomfört.”¹

Det åvilar självklart ett ansvar på enskilda myndigheter och statliga bolag att fullfölja sina uppdrag inom ramen för gällande lagstiftning. Men detta ansvar fritar inte den ansvariga ministern från ett övergripande ansvar för hur verksamheten sköts. Det fritar heller inte regeringen från ansvaret att bygga upp tillräckliga kontrollfunktioner för att tillse att verksamheten sköts på ett korrekt sätt.

Jag vill därför att konstitutionsutskottet granskar på vilket sätt regeringen agerat för att tillse att riskerna för s.k. vertikal integration undveks i samband med försäljningen av Apoteket AB.

Lennart Axelsson

¹ Svar på skriftlig fråga 2009/10:54